

формуванню інтелектуальних, емоційних і соціальних компетентностей, що є важливими передумовами успішного навчання в подальшому.

Список використаних джерел

1. Брежнева О. Г. Математичний розвиток дошкільників: теорія і технологія. Монографія. Мелітополь : Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. 481 с.

2. Мороз І. О. Впровадження елементів Монтессорі-педагогіки в практику навчання дошкільників. *Дошкільна освіта*. 2021. № 5. С. 47–51.

3. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Київ : Академвидав, 2004. 456 с. (Серія «Альма-матер».)

*Грицюк Марія,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

ЗНАЧЕННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У РОЗВИТКУ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проблема розвитку логічного мислення особистості є однією з центральних в психології і педагогіці, оскільки прогрес суспільства – це шлях постійного інтелектуального пошуку, долання стереотипів і вироблення нових, нестандартних, часто несподіваних ідей, креативних підходів і шляхів до їх втілення [1].

Одним із засобів розвитку логічного мислення дітей дошкільного віку є дидактична гра [2].

Дидактична гра являє собою багатопланове складне педагогічне явище: вона є і ігровим методом навчання дітей дошкільного віку, і формою навчання, і самостійною ігровою діяльністю, і засобом всебічного розвитку особистості дитини.

А. Мельничук пропонує свою класифікацію дидактичних ігор: гра-подорож, гра-доручення, гра-припущення, гра-загадка, гра-бесіда. За змістом дидактичні ігри діляться на ігри з ознайомлення з навколишнім, розвиток мовлення, формування математичних уявлень, музичні ігри тощо. За ступенем активності дітей і вихователя дидактичні ігри поділяються на ігри-заняття і автодидактичні ігри. За наявністю ігрового матеріалу ігри поділяються на: ігри з предметами та іграшками, настільно-друковані, словесні [4, с. 54].

Дидактичні ігри з предметами дуже різноманітні за ігровими матеріалами, змістом, організацією проведення. Як дидактичні матеріали використовуються іграшки, реальні предмети (побутові предмети, знаряддя праці, вироби декоративно-прикладного мистецтва тощо), об'єкти природи (овочі, фрукти, шишки, листя, насіння) [4, с. 55].

Ігри з предметами дають можливість вирішувати різні виховні та освітні завдання: розширювати та уточнювати знання дітей, розвивати мисленнєві операції (аналіз, синтез, порівняння, розрізнення, узагальнення, класифікація), вдосконалювати мовлення (уміння називати предмети, дії з ними, їх якості, призначення; описувати предмети, складати та відгадувати загадки про них; правильно вимовляти звуки мовлення), виховувати довільність поведінки, пам'яті, уваги.

Серед ігор з предметами особливе місце займають сюжетно-дидактичні ігри та ігри-інсценування. У сюжетно-дидактичних іграх діти виконують певні ролі, наприклад продавця, покупця в іграх типу «Магазин», пекарів у грі «Пекарня», кравчині та швачки в грі «Ательє» тощо. Ігри-інсценування допомагають уточнити уявлення про різні побутові ситуації («Лялька Наталка захворіла», «Облаштуємо ляльці кімнату»), про літературні твори («Подорож до країни казок»), про норми поведінки («Що таке добре і що таке погано», «В гостях у ляльки Ясі»).

Для розвитку координації дрібних рухів і зорового контролю за ними організовуються ігри з дидактичними іграшками моторного характеру. Для малюків використовуються численні варіанти ігор з прокочуванням кульок по жолобку, з гірки, у ворітця, а також ігри з

вкладками, розбірними яйцями, кулями, вежами. Дітям 4-6 років призначені ігри з дрібницями, кеглями, більбоке, настільним більярдом. Особливо велика роль таких ігор на межі переходу до шкільного навчання. Розвиток координації рухів передпліччя, кисті та особливо пальців рук, чіткої зоровий контроль за цими рухами є важливими передумовами для підготовки дитини до оволодіння письмом. У таких іграх виховуються обережність, терпіння, наполегливість, кмітливість, розвивається вміння орієнтуватися у просторі [1, с. 107].

Настільно-друковані ігри різноманітні за змістом, навчальними завданнями, оформленням. Вони допомагають уточнювати та розширювати уявлення дітей про навколишній світ, систематизувати знання, розвивати мисленнєві процеси.

Серед дидактичних ігор для дошкільників переважають ігри, в основі яких лежить парність картинок, підібраних за схожістю. Спочатку дітям пропонують ігри, у яких потрібно підібрати з безлічі картинок пари абсолютно однакових (дві рукавички, два червоні яблука). Далі завдання ускладнюються: картинки треба об'єднати за змістом (знайти дві машини, з яких одна легкова, інша вантажна). Нарешті, старшим дошкільникам доцільно пропонувати відшуковувати пари серед предметів, що відрізняються один від одного просторовим розташуванням, формою, особливостями забарвлення.

У лото дитина повинна до картинки на великій мапі підібрати тотожні зображення на маленьких картках. Тематика лото різноманітна: «Зоологічне лото», «Квіти квітнуть», «Ми рахуємо», «Казки» тощо.

У доміно принцип парності реалізується через підбір карток при черговості ходу. Тематика доміно охоплює різні області дійсності: «Іграшки», «Геометричні фігури», «Ягоди», «Герої мультфільмів» тощо.

В іграх типу «Лабіринт», призначених для дітей старшого дошкільного віку, використовуються ігрове поле, фішки, рахунковий кубик. Кожна гра присвячена якійсь темі, іноді казковій («Щенячий патруль», «Людина-паук», «Сонік»). Діти «подорожують» по ігровому полю, кидаючи по черзі кубик і

пересуваючи свої фішки. Ці ігри розвивають просторову орієнтацію, вміння передбачати результат дій [4].

Поширені настільно-друковані ігри, влаштовані за принципом розрізних картинок, складних кубиків, на яких зображений предмет або сюжет ділиться на кілька частин. Ці ігри сприяють розвитку логічного мислення, зосередженості, уваги.

Наразі популярні пазли (від англ. puzzle - гра на витривалість), де картинки різного змісту (зображення сценок з мультфільмів, тварин, замків) розділені на безліч частин (від 32 до 250).

Словесні ігри відрізняються тим, що процес вирішення навчального завдання здійснюється в розумовому плані, на основі уявлень і без опори на наочність. Тому словесні ігри проводять переважно з дітьми середнього і старшого дошкільного віку. Серед цих ігор багато народних, пов'язаних із забавлянками, прислів'ями, загадками, перевертаннями, частина яких доступна і малюкам завдяки образності мовного оформлення, побудованого на діалозі, близькості за змістом дитячому досвіду. Окрім мовленнєвого розвитку, формування слухової уваги за допомогою словесних ігор створюється емоційний настрій, удосконалюються мисленнєві операції, виробляються швидкість реакції, вміння розуміти гумор [2].

Дидактичні ігри використовуються на заняттях і у самостійній діяльності дітей. Як ефективний засіб навчання, вони можуть бути складовою частиною заняття, а в групах раннього віку – основною формою організації навчального процесу.

Отже, дидактичні ігри відіграють важливу роль у формуванні та розвитку логічного мислення дітей дошкільного віку, вони сприяють формуванню у дітей умінь і навичок, необхідних для розв'язання різних завдань, розвитку їхнього інтелекту і пізнавальної активності.

Список використаних джерел

1. Вікова та педагогічна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. Київ : Просвіта, 2001. 416 с.

2. Гавриш Н., Безсонова О. Калейдоскоп інформаційно-ігрової творчості дошкільників: методичний посібник. Київ: Слово, 2015. 120 с.
3. Ладивір С. Логічне мислення старших дошкільнят: індивідуальні особливості. *Дошкільне виховання*. 2006. № 11. С. 3-6.
4. Мельничук А.І. Дидактичні ігри як засіб адаптації шестирічної дитини до навчання та виховання. *Дошкільне виховання*. 2019. №16. С. 54-58.

***Гулько Віта,**
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. **Лілія Мельничук,**
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»*

КРИТЕРІЙ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTI МОВЛЕННЕВОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність діагностики мовленнєвої активності дітей старшого дошкільного віку зумовлена важливим значенням мовлення у загальному психічному, когнітивному та соціальному розвитку дитини. Саме в старшому дошкільному віці мовленнєва діяльність досягає якісно нового рівня: розширюється словниковий запас, удосконалюється граматична будова мовлення, зростає здатність до зв'язного висловлювання, формується готовність до навчальної діяльності. Вчасне й цілеспрямоване виявлення особливостей мовленнєвої активності дає змогу визначити індивідуальні потреби дитини, спрогнозувати можливі труднощі у подальшому навчанні та забезпечити корекційно-розвивальну підтримку.

Мовленнєва активність дітей дошкільного віку, як одна з глобальних проблем, вивчалась у вітчизняній лінгводидактиці у таких аспектах: дошкільна лінгводидактика (А. Богуш), культура мовлення (Н. Бабич, Б. Головін, Є. Тихеева), мовленнєва діяльність (А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутій, Н. Луцан, Т. Науменко, Т. Піроженко) та ін.